

REPRODUKTIVNI IDENTITET: ODREĐENJE I INDIKATORI

Reproduktivni identitet obuhvata shvatanja/verovanja osobe o sopstvenim reproduktivnim karakteristikama i odnos prema tim karakteristikama. Koncept je namerno širok, da bi mogao da obuhvati kategorije roditeljstva/ne-roditeljstva, reproduktivna iskustva i osećanja ljudi vezana za oblast reprodukcije (Athan, 2020).

Reproduktivni identitet može uključivati rodni identitet, razumevanje vlastite plodnosti i reproduktivnih sposobnosti, kao i osećanja u vezi sa roditeljstvom. Takođe, reproduktivni identitet obuhvata subjektivnu percepciju društvenih i kulturnih očekivanja i normi povezanih sa reprodukcijom, kao i procenu osobe da li je ona sama u skladu sa njima ili ne. Reproductivni identitet svakog pojedinca je jedinstven i ličan, i može se menjati tokom vremena, sa razvojem/promenama u razumevanju sebe i pod uticajem životnih iskustava.

Odluka osobe o tome da li će, kada i kako postati roditelj predstavlja značajnu razvojnu prekretnicu odraslog doba. Ova odluka, bila da se radi o aktivnom ili nametnutom izboru, svakako mora imati efekte na identitet, što nije često proučavano u psihologiji. Reprodukcijska je jedna od jedna od retkih dimenzija ljudskog iskustva koje su univerzalne, koje dele svi ljudi, u svim društvima. (Nemogućnost reprodukcije, neplodnost, je takođe reproduktivno iskustvo.)

Postoje brojni biološki, psihološki, kulturalni i socijalni uticaji na razvoj reproduktivnog identiteta. Za ovu priliku ćemo izdvojiti dva elementa, koja pokazuju značaj proučavanja ovog novog koncepta. U modernim društvima su aktuelne vrlo niske stope fertiliteta, a fekunditet, kao kapacitet za reprodukciju, nije značajno smanjen. Ovo pokazuje da **fertilitet nije nešto što se automatski realizuje, odnosno fertilitet može ometen ili mobilisan.** Takođe, mladi odrasli ljudi u razvijenim zemljama često sagledavaju **dobijanje i odgajanje dece kao proces koji narušava autonomiju i subjektivno blagostanje.** Ovo pokazuje da je neophodna podrška zajednice da bi ljudi bilo (dovoljno) motivisani da realizuju svoje reproduktivne potencijale.

Nije lako operacionalizovati reproduktivni identitet. Athan (2020) predlaže određene dimenzije, preko koji bi se mogla meriti reproduktivna orijentacija (dakle, nešto uži koncept u odnosu na reproduktivni identitet). Prva dimenzija je **usmerenost na dobijanje dece**, sa polovima izrazite usmerenosti na dobijanje/nedobijanje dece – ova dimenzija odslikava usmerenost i ekstremnost. Druge predložene dimenzije su **intenzitet** i **centralnost** (u odnosu na druge aspekte identiteta). Postoji i mogućnost za razlikovanje **privlačnosti** (određene reproduktivne opcije) i **akcije** (postojanja konkretnih ponašanja u cilju ostvarivanja opcije).

Nakon razmatranja dostupnih teorijskih saznanja i saznanja dobijenih putem intervjua iz kvalitativne studije projekta InsideMe, izdvojeno je pet opštih indikatora/dimenzija reproduktivnog identiteta i dve dimenzije RI specifične za žene koje imaju teškoća sa začecem. Formulisan je veći broj stavki, koje su korišćene u studiji validacije instrumenta za merenje reproduktivnog identiteta. Dimenzije i primeri ajtema dati su u Tabeli 1.

Tabela 1: Dimenzije reproduktivnog identiteta, izdvojene na osnovu teorijskih i empirijskih saznanja, sa primerima stavki

Opšte dimenzije RI	Primeri stavki
Usmerenost i ekstremnost	<i>Ja sam oduvek želela da imam dece. Ja ne vidim sebe kao roditelja. Ja sam osoba koja bi mogla da vodi ispunjen život i bez dece.</i>
Intenzitet	<i>Moja želja da budem roditelj nije snažna. Još od rane mladosti maštam o tome da postanem majka. Želja da imam decu je moje najznačajnije obeležje.</i>
Centralnost	<i>Zarad majčinstva bih propustila prilike za napredovanje u karijeri. Za mene je roditeljstvo samo jedna od nekoliko važnih uloga u mom životu. Majčinstvo, tj. želja za majčinstvom je ono što me definiše.</i>
Fluidnost	<i>Moja želja da budem roditelj varira – nekad je imam, nekad ne. Moja spremnost da postanem majka se menjala tokom života. Moji planovi u vezi sa dobijanjem dece su se često menjali.</i>
Privlačnost	<i>Ja sam osoba kojoj ideja o deci ne izaziva pozitivna osećanja. Uloga majke je kao stvorena za mene. Kada odmeravam dobre i loše strane roditeljstva, uvek prevagnu one dobre.</i>
Dimenzije RI specifične za žene koje imaju teškoća sa začecem	Primeri stavki
Doživljavanja nekompletnog selfa	<i>Osećam se nekomplentno zato što nisam majka. Tek kada postanem majka imaću osećaj da sam žena kao i druge žene. Roditeljstvo je ono što mi nedostaje da bih se osećala ispunjeno.</i>
Doživljavanje promene selfa	<i>Borba za potomstvo učinila je da spoznam šta su prioriteti u životu. Suočavanje sa neplodnošću učinilo me je jačom osobom. Teškoće u dobijanju potomstva doprinele su tome da se promenim.</i>